

PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi
PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal

*Üniversite Sanayi İşbirliğinde Meslek Yüksekokulu
Öğrencilerine Olan Talebe Yönelik Bir İnceleme:
Muğla İli Örneği*

*An Examination of Demand for Vocational School Students
during the Cooperation between the University and Industry:
an Example from Muğla*

ASLI KARATAŞ
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi,
Muğla Meslek Yüksekokulu

© 2005 - 2015

PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi

PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal

Mayıs/May 2015, Cilt/Vol: 11, Sayı/Num: Özel Sayı 1 /Special Issue 1

ISSN: 1305-7979

Editör/Editor-in-Chief

Doç.Dr.Sema AY

Editör Yardımcıları/Co-Editors

Doç.Dr.Elif KARAKURT TOSUN

Dr.Hilal YILDIRIR KESER

Uygulama/Design

Dr.Yusuf Budak

Tarandığımız Indexler / Indexes

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir. Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.

None of the contents published cannot be used without being cited.

Yayın ve Danışma Kurulu / Publishing and Advisory Committee

Prof.Dr.Veyssel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

Prof.Dr.Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr.R.Cengiz DERDİMAN (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Zeynel DİNLER (Uludağ Üniversitesi)

Doç.Dr.Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Emine KOBAN (Beykoz Lojistik Meslek Yüksek Okulu)

Yrd.Doç.Dr.Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)

Dr.Sema AY (Uludağ Üniversitesi)

Dr.Zerrin FIRAT (Uludağ Üniversitesi)

Dr.Elif KARAKURT TOSUN (Uludağ Üniversitesi)

Dr.Hilal YILDIRIR KESER (Uludağ Üniversitesi)

Hakem Kurulu / Referee Committee

Prof.Dr.Veyssel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

Prof.Dr.Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr.Mehmet Sami DENKER (Dumlupınar Üniversitesi)

Prof.Dr.R.Cengiz DERDİMAN (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Zeynel DİNLER (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Hasan ERTÜRK (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Erkan IŞIĞIÇOK (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Bekir PARLAK (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Ali Yaşar SARIBAY (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Şaban SİTEMBÖLÜKBAŞI (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof.Dr.Veli URHAN (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr.Uğur YOZGAT (Marmara Üniversitesi)

Doç.Dr.Hakan ALTINTAŞ (Sütçü İmam Üniversitesi)

Doç.Dr.Hamza ATEŞ (Kocaeli Üniversitesi)

Doç.Dr.Kenan DAĞCI (Yalova Üniversitesi)

Doç.Dr.Kemal DEĞER (Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Doç.Dr.Bülent GÜNSOY (Anadolu Üniversitesi)

Doç.Dr.Ömer İŞCAN (Atatürk Üniversitesi)

Doç.Dr.Vedat KAYA (Atatürk Üniversitesi)

Doç.Dr.Sait KAYGUSUZ (Uludağ Üniversitesi)

Doç.Dr.Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)

Doç.Dr.Veli Özer ÖZBEK (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç.Dr.Serap PALAZ (Balıkesir Üniversitesi)

Doç.Dr.Abdülkadir ŞENKAL (Kocaeli Üniversitesi)

Doç.Dr.Sevtap ÜNAL (Atatürk Üniversitesi)

Doç.Dr.Sevda YAPRAKLI (Atatürk Üniversitesi)

Doç.Dr.Gözde YILMAZ (Marmara Üniversitesi)

Doç.Dr.Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Aybeniz AKDENİZ AR (Balıkesir Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Doğan BIÇKI (Muğla Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Cantürk CANER (Dumlupınar Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Canan CEYLAN (Uludağ Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Kadir Yasin ERYİĞİT (Uludağ Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Burcu GÜLER (Kocaeli Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Emine KOBAN (Beykoz Lojistik Meslek Yüksek Okulu)

Yrd.Doç.Dr.Ceyda ÖZSOY (Anadolu Üniversitesi)

ÜNİVERSİTE SANAYİ İŞBİRLİĞİNDE MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNE OLAN TALEBE YÖNELİK BİR İNCELEME MUĞLA İLİ ÖRNEĞİ

AN EXAMINATION OF DEMAND FOR VOCATIONAL SCHOOL STUDENTS
DURING THE COOPERATION BETWEEN THE UNIVERSITY AND INDUSTRY: AN
EXAMPLE FROM MUĞLA

ASLI KARATAŞ
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi,
Muğla Meslek Yüksekokulu

Özet:

Üniversiteler, bireylerin bilimsel ve mesleki bilgileri edindikleri, teknik donanımlara ve teorik alt yapıya sahip olabilecekleri aynı zamanda sosyal gelişmelerine katkı sağladıkları kurumlar olarak işgücü piyasasına işgücü arzını sağlayan temel birimlerdir. İş çevreleri özellikle ekonomik gelişmelerin ve dönüşümün etkisi ile eğitimin öneminin daha fazla anlaşıldığı, rekabetin arttığı, kalifiye işgücünün öneminin belirginleştiği günümüzde üniversite mezunu bireylere daha fazla talep göstermektedir. Üniversiteler iş çevrelerinin (sanayinin) ihtiyaç duyduğu bilimsel ve işgücü kaynaklarını arz eden iş çevreleri ise bu kaynakları istihdam eden birimler olarak bu birimler arasındaki işbirliği hem taraflara hem de topluma ekonomik ve sosyal fayda sağlayacaktır. Bu anlamda yürütülen birçok proje ile üniversiteler ve sanayi arasında işbirliğine dayanan başka bir ifade ile işgücü arzı ve işgücü talebinin tarafları olarak sayılabilecek birimler arasında yapılan işbirliği ile ekonomik kalkınmaya hem mikro hem de makro anlamda destek verilmektedir. Özellikle teknik bilgi ve donanıma sahip, ara eleman olarak da ifade edilebilecek, mesleki eğitimin ve yapılan stajlarla piyasa tecrübelerinin daha fazla olduğu meslek yüksekokulu öğrencilerinin iş çevrelerince yoğun olarak talep edilen işgücü özelliklerine sahip oldukları düşünülmektedir. Meslek yüksekokulları yetiştirdiği işgücü sayesinde ekonominin vazgeçilmez unsurlarından biridir.

Muğla ili Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinin varlığı ile merkez ve ilçelerde toplam 12 Meslek Yüksekokuluna sahiptir. Özellikle hizmet sektörü başta olmak üzere, mermer sanayi, yaş meyve sebze üretimi ve turizm sektörü ile Muğla ili meslek yüksekokulu mezunu öğrencilerine işgücü talebinin oluşması gereken bir yapıya sahiptir. İşgücü talebinin işgücü arzı ile bulaşabilmesi, alt yapının oluşturulabilmesi için ve iş çevrelerinin aradığı kalifiye işgücünün özelliklerinin tespit edilmesi için meslek yüksekokulu öğrencilerine olan talebin incelenmesi özelde Muğla için genelde ülkemiz için bizlere ayna tutacaktır.

Bu çalışmada, yapılabilecek üniversite sanayi işbirliği projelerine dayanak oluşturabilmesi, iş çevrelerinin meslek yüksekokulu öğrencilerine olan taleplerinin daha açık bir şekilde belirlenmesi ve işgücü arz ve talebinin kesişmesi adına yapılabileceklerin tespiti için bu projelerde lokomotif vazifesi görecektir iş çevrelerinin ve taleplerinin incelenmesi amaçlanmıştır. İş çevrelerinin temsil ettiği işgücü talebini belirleyebilmek adına Muğla ilinde faaliyet gösteren Muğla Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı belli sektörlerden temsilcilerle derinlemesine mülakat yöntemi kullanılarak bir inceleme yapılmış ve sonuçları sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Sanayi İşbirliği, İşgücü Talebi, İstihdam

Abstract:

Universities are the institutions where the individuals acquire scientific and professional knowledge, have technical equipment and theoretical infrastructure, and at the same time contribute to their social developments and also they are basic units which supply labor force to labor market. Business world, especially under economic developments and transformation, demand for more university graduates nowadays at the present time when competition increases, the importance of education is understood better, and the importance of qualified labor force becomes evident. As universities are the units which supply scientific and labor force resources which business world (industry) needs and business world is the unit which employs these resources, the cooperation between these units will provide social benefits both to the stakeholders and the society. In this sense, with many projects carried out, the cooperation between the universities and industry, in other words, the cooperation between the units which are considered to be the stakeholders of labor supply and labor demand provide support for economic growth at micro and macro levels. Especially, it is considered that vocational school students who are equipped with technical knowledge, called as intermediate staff, and have more market experience due to their apprenticeship training and vocational training, have the qualities of labour force demanded intensely by the business world. Vocational schools are indispensable elements of economy due to providing education to labor force.

Mugla has total 12 vocational schools in the centre and its districts under Mugla Mugla Sitki Kocman University. Mugla has a structure which will create a labor force demand for the graduates of vocational school especially in service sector, marble industry, fresh vegetables and fruit production, and tourism sector. The examination of demand for vocational school students to meet labor force supply and labor force demand, establish infrastructure, and determine the qualities of qualified labor force which the business world looks for will be a mirror for Mugla and for our country in general. The aim of this study is to explore the business world which will lead these projects and examine their demands in order to form basis to carry out projects between university and industry, to identify the demands of the business world for the vocational school students more clearly, and to determine what can be done for the intersection of the supply and demand of the labor. In order to identify the labor force represented by the sector, an examination will be carried out with the delegations from certain sectors registered to Mugla Chamber of Commerce and Industry in Mugla via in-depth interviews and its results will be revealed.

Key Words: *Cooperation Between University and Industry, Labor Force Demand, Employment*

ÜNİVERSİTE SANAYİ İŞBİRLİĞİNDE MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNE OLAN TALEBE YÖNELİK BİR İNCELEME MUĞLA İLİ ÖRNEĞİ

1. GİRİŞ

Küresel rekabetin şiddetli olduğu günümüz ekonomi perspektifinde teknolojik ilerlemelere ayak uydurabilmek, rekabet gücü kazanmak, işsizlik sorununa çözüm üretebilmek ve nitelikli ara elemanlar yetiştirebilmek için üniversite sanayi işbirliği (ÜSİ) gerekmektedir. Devlet, üniversiteler, sanayiciler farklı açılardan ve farklı alanlarda yatırımlar yapmak yerine güçlerini birleştirerek birlikte yapılacak projelere yatırım yaparak verimli üretim, teknolojik gelişme ve istihdamda etkinlik sağlanabilecektir. Bu sayede hem ekonomik büyüme hem de ekonomik kalkınmaya destek verilirken toplumsal fayda açısından da refah seviyesi artacaktır. Özellikle sanayi için ara eleman yetiştiren ve üretimin lokomotifini sayılabilecek işgücünün yetiştigi meslek yüksekokulları ile sanayiciler arasında oluşacak ÜSİ projeleri paydaşların tümü için büyük faydalar sağlayacaktır. İşsizlik sadece iş arayan insanların değil sanayicisinden, eğitimcisine, bürokratından, politika üreticilerine kadar bir toplumdaki tüm insanların sorunudur. Henüz öğrenciler eğitim aşamasında iken bu sorunun çözümüne fayda sağlayacak işbirliği ile kalifiye personel sıkıntısını ortadan kaldıracak önlemler alınarak çözüm yolunda büyük adımlar atılacaktır.

Bilginin birikimi, inovasyon ya da bilginin hayata hükmetmesi ile birlikte; çalışan ve üretenlerin teknolojik yeniliklere paralel olarak bilgi ve beceri düzeylerini yükseltmeleri rekabet üstünlüğü sağlayacaktır. Böylece küreselleşen dünyada, uluslar arası rekabette eğitim ve beraberinde sanayi destekli teknolojik uyum son derece stratejik bir önem kazanmaktadır (Sevim ve Karamete, 2003: 1). Bu nedenle meslek yüksekokullarından mezun olacak bireylerin daha kolay istihdam edilmesi, üretime değer katmaları, verimlilik ve dolayısıyla rekabet gücüne yapılacak katkı için meslek yüksekokulları ve sanayicilerle

eşgüdümlü bir eğitim programına ihtiyaç duyulmaktadır. Mezun olduktan sonra öğrencileri istihdam edecek firma temsilcilerinin de paydaş olacakları ÜSİ projeleri gereklidir.

Özellikle piyasaya ara eleman olarak tabir edilen işgücünün büyük kısmını oluşturan Meslek yüksekokulu öğrencileri için oluşturulacak ve istihdam olanaklarını kolaylaştırarak üniversite sanayi işbirliği projelerine ihtiyaç söz konusudur. Bu işbirliği hem firmalara daha nitelikli işgücü sağlayacak hem meslek yüksekokullarının amaca daha uygun eğitim vermeleri konusunda referans olacak hem de mezun olan öğrencilerin istihdam sorunlarına çözüm üretebilecektir. Bu anlamda bu işbirliği hem makro hem de mikro açıdan elzem görünmektedir.

ÜSİ programlarının temel amaçları ise aşağıdaki gibi özetlenebilir (Gürol, 1997:13):

- Öğrenmeyi daha verimli kılmak için kuram ve uygulama arasındaki boşluğu doldurmak,
- Genel ve özel nitelikte iş becerileri, bilgi kazanma ve istendik davranışlar geliştirme olanağı sağlamak,
- Okul ve işyeri arasında gerekli koordinasyonu sağlamak,
- Örgün eğitim kapsamında özel alandaki iş kollarında eğitim ortamı oluşturularak mesleki eğitime katkı sağlamak,
- Sanayi ve hizmet sektörlerinin talep ettiği işgücü ihtiyacının nitelikli bir şekilde arz edilmesini sağlamak.

Nitelikli işgücü yetiştirmenin ekonomik ve sosyal faydaları, üniversitenin bilgi birikiminin ve deneyimlerinin sanayiye aktarılması, sanayicilerin ve iş çevrelerinin mevcut imkânlarından ve birikimlerinden üniversitelerin ve üniversite öğrencilerinin faydalanması, oluşacak işbirliği ile yapıcı, verimli ve daha güçlü bir ekonomik sistemin kurulması için üniversite sanayi işbirliği projelerinin eğitim aşamasında da karşılıklı etkileşimle gerçekleşip istihdama yönelik boyutlarının oluşturulması gereklidir.

2. ÜNİVERSİTE SANAYİ İŞBİRLİĞİ

Üniversite sanayi işbirliği, üniversitelerin bünyesinde buluşan öğrencilerin, öğretim üyelerinin sinerjileri, bilgi birikimi ve teknik birikimler ile firmaların üretim, öğrencilere staj fırsatı ve bilim insanlarının teorik bilgilerini uygulamaya koyma gibi sahip olduğu olanakların birleştirilmesiyle, bilimsel ve teknolojik alanda gelişmelerini sağlayan sistemli çalışmaların tümünü içermektedir (Odabaşı vd., 2010:20; Yıldırım ve Güven 2008: 2). Başka bir ifadeyle bu işbirliği, üniversitedeki mevcut bilgi potansiyeli, yetişmiş insan gücü ile sanayinin deneyim ve finansman gücünün bir sistem bütünlüğünde bilimsel, teknolojik, ekonomik ve eğitsel etkinlikleri gerçekleştirmeyi amaçlayan bir mekanizmadır (Küçükçirkin, 1990: 6). ÜSİ genel de ülke ekonomisi özel de bölge ekonomisi ve ayrıca işgücünün istihdamı açısından ekonomik verimliliği yüksek bir girişimdir. Oluşturulacak bu işbirliği, ülkelerin bilimsel, teknolojik ve ekonomik gelişmesine olumlu katkılar sağlamaktadır. Bu anlamda üretilen ve hayata geçirilecek projelere ülke ekonomisi açısından ciddi ihtiyaç vardır. Üniversite sanayi işbirliğinin temel paydaşları (tarafları) üniversiteler, sanayiciler (firmalar) ve istihdama hazırlanan işgücü olarak değerlendirebileceğimiz öğrencilerdir.

Üniversiteler sadece bilimsel araştırmalar yapma, yeni teknolojiler yaratma ve toplumu yönlendirme rolüne değil aynı zamanda da nitelikli işgücü yetiştirmede de önemli bir role sahiptir. Nitelikli işgücünün ülkelerin kalkınma düzeylerine etkisi de yadsınamaz bir gerçektir (Bal ve Akçi, 2013: 131). ÜSİ ile nitelikli işgücü yetiştirme konusunda ilerleme kaydetmek mümkün olacaktır.

Üniversite sanayi işbirliğinin sıklık düzeyinin yüksek olması, üniversitenin sanayinin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik işbirliği uygulamalarından uygun bir alternatifi hayata geçirmesi, üniversite sanayi işbirliğinin daha etkin ve koordine olmasını sağlayacaktır (Bal ve Akçi, 2013: 136). Daha etkin ve koordinasyonun yüksek olduğu projeler amacı gerçekleştirme konusunda gerçekçi adımlar atılmasını sağlayacaktır.

ÜSİ'nin başlıca fonksiyonları; ülkenin AR-GE potansiyelini artırmak, sosyo ekonomik ve teknolojik açıdan toplumun gelişmesini sağlamak, verimliliği artırmak, danışmanlık hizmetleri, staj/uygulama fırsatları yaratmak, istihdam olanakları sağlamak, üniversiteye gelir sağlamak, AR-GE çalışmaları yapmak ve personele eğitim vermektir (Gürol, 1993:189). Kısaca ÜSİ ülke ekonomisine ve kalkınmasına destek veren bir projedir.

Destekleyici, kolaylaştırıcı ve aktif katılımcı bir rolle bilim ve üretim kanatlarını entegre eden bir devlet yapısı, sanayi odaklı girişimci bir üniversite, bilgiye dayalı ekonomi gereği AR-GE' ye çok önem veren üretim ve ticarileştirmeyi gözetilen bilime dayalı bir sanayi, inovasyon odaklı, iyi eğitilmiş, yetenekli insan gücü ile başarılı bir ÜSİ hayata geçirilebilir (Koç ve Mente, 2007: 13). Hayata geçen ÜSİ projeleri istihdam sorunlarına da çözüm üretebilir.

Üniversite yerel ekonominin bir sosyal kurumu olup, bu kurum akademik ve idari personel, öğrenciler ve tüzel kişiliği ile bulunduğu şehrin ekonomisini etkilediği gibi şehrin sosyal, kültürel, siyasal, bilimsel ve fiziki çevresiyle devamlı etkileşim halindedir (Çatalbaş, 2007: 93). Eğer üniversitelerin ekonomik büyümeye ve kalkınmaya katkıda bulunması, daha verimli eğitim verebilmesi ve nitelikli işgücü üretebilmesi isteniyorsa üniversiteler ile sanayicilerin işbirliği içinde olmaları ve ortak projeler üretmeleri zorunludur.

Üniversitelerin, sanayinin doğal özellikleri olan kar amaçlı, zamana endeksli beklentilerinin aksine, farklı değerleri, prosedürleri ve amaçları vardır. Farklı kültürden iki tarafı işbirliğine yönelen ana motivasyon unsurları ise şunlardır (Kiper, 2010: 37).

Üniversite için,

- Eğitim ve araştırma çalışmaları için finansal destek sağlamak,
- Sanayi ile işbirliğini önkoşul olarak gören kamu fonlarından yararlanmak,
- Kamu fonlarına nazaran daha az kural ve sınır içeren özel fon akışını çoğaltmak,
- Kamu yararına hizmet sunma misyonunu yerine getirmek,
- Öğrencilerine ve fakültelerine endüstriyel tecrübe alanları açmak,
- Anlamlı problemler belirlemek,

- Bölgesel ekonomik gelişmeye katkıda bulunmak,
- Mezunlarına iş alanları yaratmak.

Sanayi için,

- Üniversitenin araştırma altyapısına ve insan kaynaklarına erişmek,
- Kendisinde olmayan laboratuvar uzmanlıklarına erişmek,
- Üniversitelerce sağlanan sürekli eğitim faaliyetlerinden yararlanmak,
- Şirket prestiji ve imajını yükseltmek,
- Teknolojilerinin genişlemesine ve yenilenmesine olanak sağlamak,
- Gelecekteki elemanlarını seçebilmek,
- Rekabet öncesi araştırma olanakları sağlamak, üniversitenin temel ve uygulamalı

araştırma

sonuçlarına erişerek bunlardan yeni ürün ve proses geliştirme çalışmalarında yararlanmak,

- Kendi araştırma kapasitesini artırmak,
- Bölge ve ülkeye karşı sosyal sorumluluk görevini yerine getirmek.

Üniversite sanayi işbirliğinin başlıca hedefleri ise aşağıdaki gibidir (Vardar, 1994 : 40; Bal ve Akçi, 2013: 130):

1. Üniversite ve sanayide: eğitici, öğretici, araştırmacı, uygulayıcı, üretici, denetleyici, planlayıcı, yaratıcı niteliklerin kazandırılması ve geliştirilmesi.

2. Üniversitelere sanayicilerin deneyim, birikim, sorun ve beklentilerinin aktarımı ve buna bağlı olarak, araştırma, eğitim ve öğretim programlarının yönlendirilmesi ve geliştirilmesi.

3. Sanayinin yenilenmesi, üretimin kalite ve verimliliğinin arttırılmasında üniversite potansiyelinden yararlanılması.

4. Mevcut Ar-Ge kaynaklarının verimli kullanılması.

5. Rekabeti geliştirmek için, orta ve uzun vadeli işbirliği programlarının hazırlanması.

6. Ülkenin geleceğe yönelik eğitim – sanayi – kalkınma hedeflerinin belirlenmesinde etkin görev alınması.

7. Mevcut ortam ve koşullarda bilimsel, ekonomik ve sosyal kalkınma hedeflerine ulaşılmasında, Ar-Ge çalışmalarıyla katkıda bulunulması.

8. Üniversitelere maddi kaynak oluşturulması.

9. Sanayinin dışa bağımlı giderlerinin (Araştırma, lisans, patent vb.) azaltılması.

Günümüzde üniversite sanayi işbirliğinin üniversite ve sanayici için bir tercihten öte yaşamsal bir zorunluluk olduğu ifade edilmektedir. Çünkü bilimin teknoloji içeriği, teknolojinin de bilim içeriği güçlenmiştir. Bu durum bilim ve teknolojiyi karşılıklı bağımlı hale getirmiş ve işbirliğini zorunlu kılmıştır (Gürbüz ve Uçurum, 2012: 13). Ayrıca küresel rekabetin iş çevreleri üzerindeki etkisini de dikkate aldığımızda işbirliğinin kaçınılmaz olduğu daha çok ortaya çıkmaktadır.

ÜSİ, bilgi birikimini üretime dönüştürebilmenin en önemli yollarından biridir. Üniversitelerde yapılan çalışmalarla elde edilen teorik bilgileri uygulamaya dönüştürülebilme için üniversite sanayi işbirliği oldukça önemlidir. Bu işbirliği sonucunda, sanayiler ihtiyacı olan teknolojik bilgiyi üniversitelerden alabileceklerdir (Başaran ve Kurban, 2006: 1). Ayrıca, sanayiciler bu işbirliği sayesinde istihdam etmek istedikleri işgücünün eğitim aşamasına entegre olarak talep edecekleri işgücünün özelliklerine uygun öğrencilerin yetişmesine katkı sağlayabileceklerdir. Daha nitelikli işgücü yaratmanın yolu da ÜSİ'den geçmektedir.

3. ÜNİVERSİTE SANAYİ İŞBİRLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Bilindiği gibi, tarihsel ve toplumsal perspektifte, üniversiteler bilgi üretiminde çok önemli bir rol oynamışlardır. Temel bilgi kaynakları olan üniversiteler, bilginin topluma yayılmasında da kritik roller üstlenmişlerdir. İlk üniversitenin ortaya çıktığı Ortaçağ'dan, 19. yy. kadar üniversitelerin ana görevi eğitim olmuştur. Özellikle sanayi devrimiyle birlikte birinci akademik devrim olarak adlandırılan, eğitim yanında araştırma çalışmaları da

üniversitelerde ana görevlerden biri şeklinde yapılmaya başlanmıştır. Uygulamalı ve sanayi odaklı araştırmalar ise ikinci akademik devrim olarak nitelenir. Buna bağlı olarak da ÜSİ'den bahsedilmeye başlandığını görürüz. İlk ÜSİ odaklı programların ABD'de ortaya çıktığını söylemek yanlış olmaz. ABD'nin bugünkü gelişmişliğinde bu ilişkiyi diğer ülkelere kıyasla çok daha başarılı kullanmasının önemli payı olduğu değişik şekillerde belirtilir (Kiper, 2010: 19). Gerçekten de bugün dünya ölçeğinde ABD'nin elde ettiği ekonomik ve teknolojik gücün arkasında ÜSİ'ni ortaya çıkartması ve başarılı bir şekilde uygulamasının etkisi büyüktür.

Dünya ÜSİ tarihinin başlangıcı olarak ilki 1853'de, ikincisi de 1857'de ABD Kongresine sunulan bir yasa taslağı milat kabul edilebilir. Bu yasa taslaklarında özetle, mevcut bilimsel ve klasik eğitimler yanında endüstri ve tarım kökenli bazı iş sahiplerine de tarım ve mekanik uygulamalar için pratik dersler verilmesi ve bunun sağlanmasına yönelik olarak da bu okullara kamu arazisi bağışlanması öngörülmekteydi. Bu öneri, kongreden geçmesine rağmen o dönemki Başkan Buchanan tarafından veto edilmiştir. Yenilenen tasarı 1862'de yeni Başkan Abraham Lincoln tarafından onaylanmış ve öneriyi veren kişiye ithafen "Morill Yasası" olarak uygulanmaya başlanmıştır. Bu uygulama ile ABD ekonomisi için önemli bazı alanlarda üniversitelerin bilimsel bilgilerinin kullanılması ile önemli gelişmeler sağlanması ve bu alanlarda çalışanların niteliklerinin yükseltilmesi yanında, üniversite eğitim sistemlerinde de klasik yaklaşımdan, uygulamalı süreçlere doğru önemli değişiklikler olduğu belirtilmektedir (Kiper, 2010: 19-20).

Dünya genelinde üniversite sanayi işbirliği gelişmeye ve değişime uğramaya devam ederken ikinci dünya savaşı sonrası başlayan soğuk savaştan sonra belirginleşen ikinci bir devrim yaşanmıştır. Üniversiteler öğretim ve araştırma görevleri yanında üçüncü bir görev olarak ekonomik ve sosyal kalkınma gibi bir görevleri de üstlenmeye başlamışlardır. (Etzkowitz, 2003: 22). Birçok OECD ülkesi için araştırma, geliştirme ve inovasyonun temel ilkesi olarak üniversite ve sanayi arasında işbirliğini geliştirmek gerekliliği temel ülke politikası olarak kabul edilmiştir (Bjerregaard, 2009:161).

ÜSİ, Avrupa'da ilk olarak Almanya'da araştırma alanına taşınmıştır. Sanayi ülkelerinde, 1970'lerden bu yana üniversite-sanayi işbirliği giderek artmıştır. Dünyada

yaşanan ekonomik ve siyasi olaylara bakıldığında, bilim ve teknolojiye yatırım yaparak bu konuda başarılı olan ülkeler, ekonomik anlamda gelişmiş ve dolayısı ile toplumun refah seviyesi artmıştır (Başaran ve Kurban, 2006: 1).

İngiltere’de kurulan üniversite sanayi işbirliği adına bilgi transferini sağlayacak Bilgi Transfer Ortaklığı (The Knowledge Transfer Partnerships - KTP) üç ortak arasında işbirliğini göstermektedir. Bunlar; akademik temsilciler (üniversite), mezun olacak öğrenciler ve sanayiciler yani firma temsilcileridir. KTP üniversite sanayi işbirliğini insan faktörü ile birleştiren ve iletişim yoluyla sorunlara çözüm arayan bir yapılanmadır. KTP işbirliği ile paydaşların hepsine fayda sağlayacak projelere odaklanmıştır (Gertner vd., 2011: 628). Bugün dünya ekonomisine bakıldığında ekonomik gücü yüksek, teknoloji üreten ve ileri toplum seviyesine ulaşan ülkelerde ÜSİ projelerine verilen desteğin önemli olduğu görülmektedir.

Türkiye’de tarihsel olarak üniversite-sanayi ilişkisinin oldukça zayıf ve işbirliği mekanizmalarının da ağırlıkla geleneksel yöntemlere dayandığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte, özellikle son 15 yılda radikal sayılabilecek bazı kanun ve programların tasarlanarak yürürlüğe girdiği gözlenmektedir. Teknoparkların kurulmasına olanak sağlayan “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu”, Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri Programı (ÜSAMP), Ar-Ge Yasası bu kapsamda verilebilecek örneklerdir. Ancak, tüm bu çabalar sonucu işbirliği sonuçlarından doğan bilgi üretiminin ve bunların da ekonomiye yansımalarının kritik bir büyüklük ve katma değer yarattığını söylemek oldukça güçtür (Kiper, 2010: 76). Ülkemizde özellikle 1990 sonrası ÜSİ’ni sağlamak ve geliştirmek için daha somut çabalar sarf edilmiştir. Bunun en önemli nedeni küreselleşme ve liberalleşme sürecinde uluslararası teknolojik gelişmeyi yakalamak ve rekabet avantajı elde edebilmektir.

Ülkemizde doğrudan ya da dolaylı şekilde ÜSİ’ni sağlayan başlıca çabalar, projeler ve mekanizmaları beş başlık altında sınıflandırılabilir (Kiper, 2010: 81):

- Proje Odaklı, Kamu Destekli İşbirliği Programları

- Kamu Programları'nca Biçimlenen Kurumsal İşbirliği Yapıları
- Üniversitelerce Yürütülen Eğitim Programları ve Sözleşme Bazlı Projeler
- Üniversitelerdeki İşbirliği Amaçlı Hizmet Merkezleri
- Enformel İşbirliği Ağları ve Diğer Girişimler

Ülkemizde ÜSİ açısından birçok proje ve mekanizma varlığını sürdürse bile bu çabaların daha somut ve verimli hale getirilmesi gerekliliği söz konusudur. Özellikle Meslek Yüksekokulları ile iş çevreleri arasında ara eleman yetiştirmek ve nitelikli iş gücü yaratmak için istihdam odaklı ÜSİ projelerine ihtiyaç vardır.

4. ÜNİVERSİTE SANAYİ İŞBİRLİĞİNİN PAYDAŞLARA FAYDALARI

Üniversite sanayi işbirliği ile bu işbirliğine taraf olanlara başka bir ifade ile paydaşlarına (üniversite, sanayi ve öğrenciler) ve topluma fayda sağlamak için sistemli bir şekilde bilgi üretmek, proje yaratmak, eğitim-öğretimi planlamak, araştırma ve geliştirme çabaları ile diğer tüm faaliyetleri yürütmek ifade edilmektedir.

Başarılı ÜSİ uygulamalarında en önemli problem olarak ortaya çıkan, temsil ettikleri kültüre ait farklılıklar, her iki tarafın karşılıklı çıkar ve beklentilerinin optimize edilebildiği organizasyonlarda itici güç olmaktadır (Kiper, 2010: 37). Bu nedenle paydaşların elde edeceği faydalar üzerinden konuya odaklanmak iyi bir başlangıç sayılabilir.

4.1. Sanayi Sektörü Açısından Faydaları

ÜSİ, sanayi sektörlerinin nitelikli eleman konusunda kendi alt yapılarını oluşturmasını aynı zamanda işe almayı düşündüğü elemanı yakından tanımasını sağlar. Bireyin işe uyum süreci kısalmış ve masraflar azalır. İş gücü devri (giriş-çıkış) azalır. Öğretim kadrosunun bilgi ve tecrübesinden sanayi sektörlerinin yaralanması sağlanmış olur. Üniversitedeki eğitim programlarının düzenlenmesinde, araştırma konularının seçiminde sanayinin gereksinimleri dikkate alınarak değerlendirilir (Odabaşı vd., 2010: 22). Sektöre yeni ve en uygun teknolojilerin girmesi sağlanır. Yeni bilgilere işletmeler entegre olur.

Sanayinin imkanları ile bilimin imkanları birleştirilerek Ar-Ge maliyetleri düşürülebilir. Kaynak israfı azalır. Üretim kalitesi yükselir ve verimlilik artar (Dura, 1994: 101). Ayrıca, daha nitelikli ve piyasa beklentilerine uygun işgücü yaratmak mümkün olur.

4.2. Üniversite Açısından Faydaları

Sanayi sektörüne sağlanacak verimli projelerle önemli finansal destekler sağlanır. Öğretim üyelerinin üniversitelerde bulamayacakları araştırma ve öğrenme olanağı elde edilmiş olur. Üniversitelerin atıl kalmasının önüne geçilerek topluma yük olması engellenir (Odabaşı vd., 2010: 23). Bilim insanlarının bilimsel araştırma metotlarını uygulama imkânları artar. Üniversiteler sanayide uygulamanın içinde yer alan yöneticilerden, çalışan personelden (uzman, teknisyen vb.) eğitim ve öğretim programlarında faydalanırlarsa ciddi staj ve işyerinde eğitim programları uygulanırsa öğrencilere daha kaliteli ve etkin bir eğitim verilmiş olur. Ayrıca, üniversiteler yürüttükleri sanayiye yönelik araştırma projelerine daha fazla mali destek sağlar (Dura, 1994: 102).

ÜSİ'den beklenen fayda, sanayinin üretimini arttıracak yeniliklerin yapılması ve toplumun refah seviyesinin arttırılmasıdır. ÜSİ, üniversitelerde Ar-Ge faaliyetlerini arttırmakla birlikte, Ar-Ge çalışmaları sonucundaki teknolojik bilgilerin de sanayiye aktarılacak kalite ve verimliliğin iyileştirilmesini sağlar (Başaran ve Kurban, 2006: 3). Ayrıca, işsizlik sorununun da çözümüne katkı sağlayacak bir sistemin kurulmasına olanak sağlar. İstihdam edilecek öğrenciler ile işe alacak işverenlerin henüz işgücü eğitim aşamasındayken iletişime geçmeleri her iki tarafında fayda düzeyine olumlu katkı sağlayacaktır.

Toplumların kültürel, bilimsel ve teknolojik anlamda gelişimi için, eğitim kurumlarının özellikle üniversitelerin yeri ve konumu son derece önemlidir. Üniversiteler teknoloji üretiminde temel faktör olan, bilginin üretilmesi gibi bir sorumluluk üstlenmişlerdir. Bu kuruluşların bilgi birikiminden ve teorik yapılanmalarından sanayi kesiminin faydalanması yanı sıra, sanayi işletmelerinin de pratik uygulamalardaki bilgi ve tecrübe birikimlerinden üniversitelerin faydalanarak, fonksiyonellik düzeyleri arttırılmalıdır

(Sevim ve Karamete, 2003: 2). Bunun en temel yolu da tüm paydaşların ortaklaşa yürütecekleri ÜSİ projeleri ile mümkündür.

4.3. Öğrenciler Açısından Faydaları

Teorik bilgileri ile uygulama becerisi bütünleşir. İş bulma olanağı özgüveni artır. Sorumluluk duygusu ve çalışma alışkanlıkları olumlu yönde gelişir. Mesleki ve teknik becerilerinin gerçek iş ortamında gerçekleşmesini ve oluşumunu temin eder. İşbirliği içinde ekip ruhu ve takım anlayışı ile hareket edebilme kültürünün oluşmasını sağlar. Eğitim programlarının sanayinin gereksinimleri doğrultusunda yenilenmesini teşvik eder. Sanayi kurumlarına ait olanaklar okulun laboratuvarları gibi olur. Böylece okulun teknik donanımı güçlenmiş olur. Sanayi sektöründeki sürekli değişim ve gelişmeler eğitim programlarının güncelleşmesini sağlar (Odabaşı vd., 2010: 22). ÜSİ ile kurulacak uzun süreli ilişkiler ve karşılıklı birbirini yakından tanıma faktörü nedeniyle mezun öğrencilere uygun ve çabuk iş bulma imkânları sağlanabilir (Dura, 1994: 103). ÜSİ'nin özellikle meslek yüksekokullarından mezun olacak öğrencilerin istihdam sorunlarına çözüm getirebilme potansiyeli yüksektir.

Teorik bilgileri ile uygulama becerisini bütünleştirir. İş bulma olanağı sağlar. Bireyin özgüveni artır. Sorumluluk duygusu gelişir, çalışma alışkanlıkları olumlu yönde gelişir. Mesleki ve teknik becerilerinin gerçek iş ortamında gerçekleşmesini ve oluşumunu temin eder. İşbirliği içinde ekip ruhu ve takım anlayışı ile hareket edebilme kültürünün oluşmasını sağlar. Eğitim programlarının, sanayinin gereksinimleri doğrultusunda yenilenmesini teşvik eder. Sanayi kurumlarına ait olanaklar okulun laboratuvarları gibi olur. Böylece okulun teknik donanımı güçlenmiş olur. İstihdam sektöründeki sürekli değişim ve gelişmeler eğitim programlarının güncelleşmesini sağlar (Sevim ve Karamete, 2003: 4).

4.4. Toplum Açısından Faydaları

Topluma ekonomik yönden kendine yeterli elemanlar kazandırılır. Beceri ve deneyimli insan gücü potansiyelini geliştirir. Gençlere toplumun eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını gidermek için çeşitli yollarla yardım eder. Teknik bilgi ve beceri kazandırarak iş

bulma olanağını artırır. Gençlerin iş hayatı ve yaşama hazırlanmaları konusunda diğer kurumlarla koordinasyonu oluşturur. Gençleri becerili, verimli ve etkin kılarak toplumun üretim isteğini ve gücünü artırır (Odabaşı vd., 2010: 22). ÜSİ küresel üretim fonksiyonunun en önemli unsuru olan teknolojinin rasyonel bir şekilde geliştirilmesine katkıda bulunur. İktisadi gelişme ve refah artışının başlıca faktörü teknolojik gelişme olduğu için toplumsal fayda yaratılmış olur. Ekonominin dışa olan teknolojik bağımlılığını azaltır. Ulusal ekonominin uluslar arası rekabet gücünü arttırıcı etki yaratır (Dura, 1994: 103-104). Ekonomik büyüme ve kalkınmaya sağlayacağı olumlu etkilerle ÜSİ topluma artı değer sağlayacaktır.

5. MESLEK YÜKSEKOKULLARI VE ÜNİVERSİTE SANAYİ İŞBİRLİĞİ İLİŞKİSİ

Meslek Yüksekokullarında eğitim niteliğinin geliştirilme gerekliliği, dinamik bir yaşamda hızlı teknolojik gelişmelerin yanı sıra, yapılan araştırmaların ortaya koyduğu, sektördeki beklentilerdir. Acar ve Tuğay'ın yaptığı bir araştırma (2007), Meslek Yüksekokullarının sektörle olan ilişkisinin zayıf olduğunu, ancak işbirliğini geliştirmeye istekli olduklarını ortaya koymuştur. Bu sonuç bir başka araştırmada da ortaya çıkmıştır (İçli, 2007). İçli'nin araştırma sonuçları; sektörün, Meslek Yüksekokulu mezunu iş görenin mesleki anlamda yetersiz olduğunu, ayrıca öğretim elemanlarının değişen teknolojiye uyum sağlayabilmek ve kendilerini yenilemek için kaynakların arttırılması gerektiği konusuna dikkat çekmektedir. Araştırma sonuçları ve sektörle olan ilişkilerinde özellikle uygulama konusunda Meslek Yüksekokullarının yaşadıkları sıkıntılar, bu konuda çeşitli projelerin geliştirilmesini gerekli kılmaktadır (Öktem ve Şahin, 2011: 2). Bu anlamda üniversiteler ile sanayicilerin (firma temsilcilerinin, sektör temsilcilerinin ve iş çevrelerinin) temsilcilerini işbirliği konusunda dinlemek, fikirlerini almak ve taleplerine yönelik adımlar atmak yerinde olacaktır.

Meslek yüksekokullarında eğitim gören öğrenciler için teorik bilgiler ile piyasada ihtiyaç duyacakları pratik bilgilerin eşgüdümlü uyumu sağlanabilirse ve bu uyum denetimli bir şekilde yönetilecek süreçlere aktarılırsa mezun olan öğrencilerin istihdam olanakları çoğalacak, okurken iş bulma imkânları yaratılacak, piyasadaki zorluklarla mücadele etme kabiliyetleri artacak ve daha nitelikli işgücü yaratılmış olacaktır.

Ülkemizde üniversite eğitimi ile mesleki eğitimin önemi kıyaslandığında, bu güne dek mesleki eğitimin daha geri planlarda kaldığı bilinen bir gerçektir. Bu gerçekten hareketle ve Avrupa Birliği'ne uyum süreci kapsamında, üniversitelerimizin mesleki eğitim konusunda gittikçe artan bir duyarlılık gösterdiği, mesleki eğitimi nitel ve nicel anlamda geliştirme yönünde çaba harcadığı gözlemlenmektedir. Bu çabalardan en dikkat çekici olanı ise; sanayi (iş çevreleri)-üniversite işbirliğidir (Öktem ve Şahin, 2011: 1). Bu işbirliği projeleri genel anlamda inovasyon, teknoloji ve Ar-Ge odaklıdır. ÜSİ projelerinde başarı ve verimliliğin artması için istihdam odaklı ve genellikle meslek yüksekokullarının yetiştirdiği, staj uygulamaları ile sektörle tanıştıkları alanlarda yapılacak işbirliğine ihtiyaç hem üniversiteler adına hem sanayiciler adına hem de öğrenciler adına vardır.

Türkiye'de üniversite eğitimi boyunca öğrencilerin, öğrenim sonrasında atılacakları iş hayatına daha rahat adapte olabilmeleri ve mesleki tecrübe kazanmaları için çeşitli staj uygulamaları yapılmaktadır. Gerek öğrencilerin öğrenim süresinde edindikleri teorik bilgileri iş yaşamında pratiğe dökabilmeleri, gerekse iş yaşamı öncesi mesleki tecrübeler kazanmaları ve bu tecrübelerle iş yaşamının sorunlarına hazırlıklı olmaları açısından staj dönemi, öğrenimin önemli parçalarından biridir (Karacan ve Karacan, 2004: 168).

Staj uygulamaları, Meslek Yüksekokulları öğretim programlarının vazgeçilmez unsurlarından biridir. Staj uygulaması öğrencilere yüksekokulda almış oldukları teorik bilgi, beceri ve donanımların gerçek ortamda (piyasada) gözlemlemesi ve uygulamasına olanak sağlamaktadır. Ancak, staj çalışmalarının başarılı olabilmesi için mutlaka konusunda uzman öğretim elemanları tarafından denetlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, staj uygulamalarının sektör temsilcisi firmalar ile koordineli olarak ve hatta bir ÜSİ projesi kapsamında üniversite,

sanayici (Firma temsilcisi) ve öğrenci temsilcisi ile eşgüdümlü olarak yürütülmesi ekonomik ve sosyal fayda yaratma açısından da etkili olacaktır.

Öncelikle stajın öğrenciler tarafından da gerekliliği anlaşılmalıdır. Staj uygulamalarından istenen sonuçların alınabilmesi için uygun staj yerlerinin seçimi ve denetimin sağlanması gerekmektedir. Öğrencilerin okudukları programlara uygun staj yerlerinin seçilmesi ve öğretim elemanları tarafından belirli aralıklarla denetiminin sağlanması ile stajın daha verimli hale geleceği açıktır. Mesleğini severek yapan insanların iş hayatında daha başarılı oldukları bir gerçektir. Burada önemli olan mesleğini seven öğrencilerle daha verimli çalışılacağı ve mezun olduktan sonra da mesleklerini seven insanların iş hayatında daha başarılı oldukları gerçeğidir. Bunun sağlanması için de özellikle meslek yüksekokullarının staj konusunu değerlendirerek üniversite-sanayi işbirliğinin sağlanmasında önemli bir köprü oluşturma görevi taşıdıkları unutulmamalıdır. Geliştirilen yöntemler ve özel sektörden sağlanacak desteklerle, öğrencilerin iş hayatına daha uygun şekilde yetiştirilmeleri sağlanmalı, özellikle piyasaya ara eleman yetiştirme görevi üstlenmiş olan meslek yüksekokullarımızın programları bu çerçevede yenilenerek çağın gereklerine uygun hale getirilmelidir (Karacan ve Karacan, 2004: 183). Staj uygulamaları müfredatlara yerleştirilirken alanında uzman öğretim üyeleri ve sanayicilerin işbirliği içinde olması, mesleğini seven, gelecek umudu yüksek, verimli ve nitelikli işgücü yetiştirmek adına önemli bir proje olacaktır. Bu projeler de ÜSİ çerçevesinde hayat bulacaktır.

6. METODOLOJİ

6.1. Problem Cümlesi

“Muğla ilinde üniversite sanayi işbirliğinde Meslek Yüksekokulu öğrencilerine iş çevrelerinin (firmaların) talebini etkileyen unsurlar ve meslek yüksekokulu öğrencilerine istihdam olanakları sağlayacak işbirliği projeleri nelerdir?”

6.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Muğla Üniversitesi bünyesindeki meslek yüksekokullarında eğitim gören ve mezun olacak öğrencilere Muğla ilinde faaliyet gösteren firmaların taleplerini etkileyen unsurların ortaya çıkartılması, üniversite sanayi işbirliğinde paydaşlardan biri olan sanayicilerin (firma sahiplerinin) proje önerilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, üniversite sanayi işbirliği projelerine yön verecek piyasa beklentilerini daha yüksek bir oranla karşılayacak, daha donanımlı ve daha verimli işgücü yaratmak için istihdama yönelik üniversite sanayi işbirliği projelerini Muğla ilindeki sanayicilerin (firma sahiplerinin) bakış açısı, algılaması ve değerlendirmeleri ışığı altında ortaya koyabilmek amaçlanmıştır.

6.3. Veri Toplama Yöntemi ve Örneklem

Bu çalışmada nitel bir araştırma yöntemi olan derinlemesine mülakat yöntemi seçilmiştir. Özellikle sosyal bilimlerde görünenin arkasındaki gerçekleri ortaya çıkartmak için ve sosyal gerçekliklerin açıklanmasında nicel yöntemlerin yetersiz kaldığı bazı durumlarda alternatif yöntem olan nitel araştırmalar katılımcıların sadece durum tespiti yapmalarının ötesinde kendi fikir ve önerilerini açıklama konusunda da daha verimlidir. Bu çalışmadaki temel amacımız nesne ve ilişkilere ait nedensel güçleri ortaya çıkartmak, genelleme yapmak değil tarafların görüşlerine yer vermek ve sadece öne çıkan sonuçları ya da baskın olan bulguları incelemek değil örtülü kalmış unsurları da belirlemek olduğu için araştırma yöntemi olarak derinlemesine mülakat yöntemi tercih edilmiştir.

Araştırmanın ana kütlesi Muğla ilinde faaliyet gösteren Muğla Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı firmalardır. Söz konusu ana kütle temsilcilerinin her birine ucu açık 14 sorudan oluşan ayrı bir mülakat formu hazırlanmış ve ana kütle temsilcileri 8 firma temsilcisi ile görüşme yapılmıştır.

6.4. Analiz ve Bulgular

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 1992 tarihinde kurulmuştur. Kurulduğu günden bu yana, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ülkemizin sosyo-kültürel, bilimsel ve teknolojik gelişmesine katkıda bulunma, yüksek kalitede yükseköğrenim ve araştırma sunma amacıyla olmuştur. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi bugün 13 fakülte, 4 enstitü, 6 yüksekokul, 13 meslek yüksekokulu, 18 araştırma ve uygulama merkezi ile 208.000 metrekare kapalı alan üzerinde 30.000'den fazla öğrencisi, 1000'i aşan öğretim elemanı ve 800'e yaklaşan idari personeliyle hizmet veren genç ama hızla gelişen bir üniversite konumundadır.

Muğla Sıtkı Koçman üniversitesi bünyesinde bulunan meslek yüksekokullarında 2013-2014 eğitim öğretim dönemi içinde 12561 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrenciler Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, Dış Ticaret, Pazarlama, Büro Yönetimi Ve Yönetici Asistanlığı, Yerel Ekonomiler, Yapı Denetim, Mermercilik, Elektrik ve Elektronik, Bilgisayar Programcılığı, Aşçılık gibi hem özel sektörün hem de kamu kuruluşların ihtiyaç duyduğu ara emek gücünü yetiştiren programlarda eğitim almaktadırlar. Meslek yüksek okullarından mezun olabilmek için teorik ve uygulama derslerinden geçmiş olmanın yanı sıra zorunlu 40 işgünü meslek stajını yapmış olma şartı da öğrencilerde aranmaktadır. Bu anlamda üniversite emek gücü yetiştirme (özellikle ara elman) gücüyle Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Meslek Yüksekokulları özelde yerel ekonomi için genelde ülke ekonomisi için önemli bir güç konumundadır. Bu gücün verimli bir şekilde ekonomik ve sosyal faydaya dönüştürülmesi için yapılması gerekenlerden biri de Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinin de her zaman destek verdiği üniversite sanayi işbirliği projeleridir.

Meslek yüksekokullarından mezun olan bireylerin piyasada etkin ve kolay istihdam edilebilmeleri için her şeyden önce piyasa koşullarına uygun donanım ve tecrübeye ihtiyaçları vardır. Bu donanım ve tecrübelerin oluşması ve istihdam edilmelerinin önündeki engellerin kalkması adına sanayicilerin (iş çevrelerinin) ara eleman pozisyonu ile işe almak

istedikleri bu potansiyel personellerden beklentilerinin ortaya çıkartılması ve taleplerinin eğitime entegre edilmesi ile mümkün olacaktır. Bu çerçevede konu değerlendirildiğinde ÜSİ projeleri ile istihdam sorunlarının önündeki engellerin henüz eğitim aşamasında çözülebileceği düşünülmektedir. Bu amaçla Muğla ilinde faaliyet gösteren firmaların bazılarında meslek yüksekokullarından mezun olan bireylere taleplerini belirlemek adına beklentileri, görüş ve önerileri aşağıda sunulmuştur.

1992 yılında kurulan ve 20 yıldır mermercilik sektöründe faaliyet gösteren ve yaklaşık 200 kişi civarında personel istihdam eden firma yetkisi ÜSİ projelerine sıcak baktığını ve bu projelerde taraf olmaya hazır olduğunu belirtmiştir. Bu firma yetkilimizin ÜSİ istihdama yönelik projelerinden ve bu proje paydaşlarından beklentileri, görüş ve önerileri aşağıdaki gibidir:

“Ülkemizdeki en önemli sıkıntılardan birisi bana göre yetişmiş ara eleman sıkıntısıdır. Meslek yüksekokullarından gelen çocuklarımızın pratikte çok iyi yetişmediklerini ifade edebilirim. Teorik olarak yeterli eğitimi alıyorlar ama sektöre geldiklerinde deneyim eksiklikleri ve pratikleri yok ya da yok denecek kadar az... Firmamızda işe alım sürecinde pozisyona göre belirleyici kriterlerimiz değişiyor. Ancak, sahada mermer ocaklarında çalışacak personel için en önemli kriterimiz tecrübe oluyor. Genel olarak değerlendirsek ilk beklentimiz işe başvuranlardan deneyim oluyor... İlimizdeki meslek yüksekokulları hakkında genel bir bilgim var. Özellikle Yatağan Meslek yüksekokulunun mermercilik bölümü olduğunu ve diğer meslek yüksekokullarında da dış ticaret bölümü olduğunu biliyorum... Şu ana kadar Muğla Sıtkı Koçman üniversitesi Meslek Yüksekokullarından herhangi birinden mezun olmuş ve iş başvurusu yapmış biri ile karşılaşmadım. Mezun olup memleketlerine gidiyor olabilirler. Ancak, bizim firmamızda stajını yapan birçok öğrencimiz oldu. Bunlardan bazılarını kalmalarını önerdik ama kabul eden olmadı. En son bir kızımız çok başarılı bir staj dönemi geçirdi ama o da bu sektörde çalışmak istemediğini söyledi ve çalışmayı kabul etmedi. Galiba buradaki en büyük sorunda üniversite sınavına girerken ya da tercih yaparken çocukların yeterince bilinçli olmamaları diye düşünüyorum... Meslek yüksekokullarında verilen eğitim hakkında tam detaylı bilgiye, müfredat bilgisine sahip

değilim ama teoride ki eğitimin iyi olduğunu düşünüyorum. Ancak, pratikte sorun olduğunu düşünüyorum uygulama derslerinin ya da hafta içi de staj uygulamalarının getirilmesi ile öğrenciler sektöre daha fazla adapte olabilir ve bu sayede istihdam sorunlarıyla ilgili daha okurken çözüm bulmaya ilişkin fırsatlar yakalayabilirler. Bu hem biz firmalar için daha deneyimli elemanlar yetişmesine hem de öğrencilerin daha donanımlı hem teorik hem de pratik bilgiye sahip olarak mezun olmalarını sağlayabilir... Lisans ve meslek yüksekokulu mezunlarını karşılaştırırsak bizim için ara eleman niteliğindeki meslek yüksekokulu mezunlarına daha çok talep olur. Biz bir tane mühendis ya da işletmeci istihdam edeceksek (sektörümüz mermercilik olduğu için söylüyorum) 10 tane mermercilik yüksekokulu mezunu istihdam ederiz. Ara eleman sıkıntısı ama yetişmiş pratik bilgiye de sahip ara eleman sıkıntısı bizim için gerçekten önemli bir sorun. Bu anlamda meslek yüksekokulu mezunlarını daha fazla talep ettiğimizi açıkça söyleyebilirim... Üniversite sanayi işbirliği söylerken çok kolay ve kulağa da hoş geliyor. Ancak, bu konuyla ilgili somut neler yapılabilir önemli olan bu. Örneğin Muğla üniversitesinde yaklaşık 30.000 öğrenci var diyelim. Üniversitenin elinde bir cevher var enerji var demektir. Bu öğrencileri çok iyi yönlendirmek gerekir... Öğrencilerinde daha bilinçli olması gerekiyor. Bu bilinç nasıl verilir üretmeyi seven, çalışmayı bilen ve istekli olan öğrencileri nasıl yetiştireceğiz bunu da düşünmek gerekiyor. Öğrencilerin gelecek beklentileri de yok bu beklentiyi onarla vermek gerekiyor. Okulda sadece ders değil de hayata hazırlık anlamında da bir şeyler öğretilmeli. Sosyalleşmeleri sağlanmalı ve hayatta onları neler beklediği ve bunlarla nasıl mücadele edebilecekleri de onarla verilmeli diye düşünüyorum... Bu anlamda oluşturulacak ÜSİ projelerine firmam ve ben her zaman destek vermeye hazırız.”

Muğla’da mermercilik sektöründe şahıs firması olarak 1989 yılında 30 kişi istihdam kapasitesi ile kurulan ve 1992 yılında anonim şirket haline dönüştükten sonra halen 4 fabrika ve 5 mermer ocağı ile yaklaşık 600 kişi istihdam kapasitesine sahip önemli firmalarımızdan birinin yönetim kurulu başkanının ÜSİ değerlendirmesi ise aşağıda sunulmuştur:

“Firmamızda işe alım sürecinde ilk değerlendirmeyi her zaman tecrübe üzerinden yaparız. İşe alınacak personelde öncelikle aradığımız özellikler arasında genç olması, sağlıklı olması (işimiz ağır olduğu için zaten sağlık raporu olmadan işe alamayız), deneyimli olması vardır. Ancak, şu anda inanın dağdan gelen kör cahil personele bile ihtiyaç duyuyoruz. 4 setimiz boş çalışmıyor çünkü çalışacak eleman yok... Piyasada bir yandan işsizlik var bir yandan da bizler çalıştıracak personel bulamıyoruz. Bu tezat nasıl çözülür ben de bilemiyorum. Sanırım çalışmak isteyenlerle işverenler arasında iletişim kurulacak mekanizmalara ihtiyaç var. İş var işsiz var ama bir araya getirecek mekanizma çalışmıyor... Üniversitelerin sanayi işbirliği için yaptıkları projeler hakkında yeterli bilgim yok. 600 kişi istihdam etmeme rağmen benim sektörümle ilgili bir meslek yüksekokulu olmasına rağmen bana ulaşan ve proje teklif eden bir kurum şimdiye kadar olmadı. Bize ulaşırsalar ve daha sık diyalog kursalar sanırım daha başarılı sonuçlar alırız. Çünkü bizimde işbirliğine ihtiyacımız var... Bizim sektörümüz mermencilik. Bize Yatağan Meslek yüksekokulundan birkaç öğrenci geçen yıl staj başvurusuna geldi kabul ettik. Staja başladılar birkaç gün sonra bana geldiler abi yaz tatili yapmak istiyoruz işte biz gelmesek ama evrakları imzalasanız olur mu? Diye bize sordular. Bu ne demek yalandan staj yapmak istiyorlar. Biz imzalarsak belki de staj yapmış görünecekler ve tek pratik deneyim kazanacakları imkânı da değerlendiremeyecekler. Biz tabii ki kabul etmedik ve evraklarını imzalamadık. Ama evrakları staj yapmadığı halde imzalayan işyerleri ve işverenler muhakkak ki vardır. Bizler işverenler olarak bu yalana ortak olmamalıyız. Ancak, üniversitelerde yapacakları staj kontrolleri ile bu tarz yalan stajlara engel koymalı. Denetim tam olmalı. Öğrenci şu an bu stajın kendisine sağlayacağı faydanın çok farkında olmayabilir ama ilerde ona sağlayacağı deneyim ile mesleğinde başarılı olacağını onlara anlatmak onları bilinçlendirmek doğru denetimle gerçekten kaliteli staj yapmalarını sağlamak gerekiyor... Şu anda işletmemizde staj yapan öğrenci yok. Staj başvurularına açtık. Bu sadece bizim ihtiyaçlarımızdan değil gelsinler biz bu çocuklara işi öğretelim, yetiştirelim hem bize faydası olsun hem sektöre katkısı olsun hem topluma faydası olsun. Bence bu çocukların ya da üniversitelerin bizlere işverenlere ihtiyacı çok bizlere ulaşırlarsa onarla destek vermeye ve verimli gerçekçi

projelere her zaman açığız. Ayrıca ben stajyerlerin ücretsiz çalışmasına da karşıyım. Staj yapacak öğrencilerin ücretini vermeye de hazırım. Ücretle staj yaparlarsa işe daha çok sarılacaklarına ve benimseyerek iş yapacaklarına inanıyorum. Bu çocukların bence en büyük eksikliği motivasyon biz onları motive edecek projeler üretmeliyiz. Birlikte çalışıp birlikte üretmemiz gerektiğini, bizim onlara onların da bize ihtiyacı olduğunu, bunu birlikte başarabileceğimizi onlara bir şekilde anlatmalıyız... Üniversite sanayi işbirliği önemli bir çalışma. Ancak, verimli olacak projeler yaratılmalı. Üniversiteler ile firmaların temsilcilerinden oluşacak komisyonlar projeler üretmeli. Bizim kapımız her zaman açık, işbirliğine hazırız. Bizleri derslere çağırabilirsiniz. Biz gelmesek bile mühendislerimizi, çalışan personelimizi örnek teşkil etmesi, iş yaşamınız anlatmaları, pratik bilgi ve tecrübelerini paylaşmaları için gönderebiliriz. Bizler hayat hikâyelerimizi anlatabilir onları motive edebiliriz. Ticaretin, çalışma hayatının zorluğunu, püf noktalarını, işyerlerindeki kuralların nasıl işlediğini bizlerden dinlerlerse hem onlarla iletişim kurmuş köprü kurmuş oluruz hem de onları bilinçlendirmiş oluruz diye düşünüyorum.”

1993 yılında Muğla’da market ve gıda pazarlamacılığı ile ticari hayatına başlayan, bugün ilçeleriyle birlikte market zincirlerine sahip olan, otel işletmeciliği ve pastanecilik sektörlerinde de faaliyet gösteren firmamız bünyesinde yaklaşık 350 kişiyi istihdam etmektedir. Özellikle bu büyüklükte ve bu çeşitlilikte faaliyet gösteren firmamızın ÜSİ için görüşlerinin bu alanlarda mezun veren meslek yüksekokulu programlarımızı da dikkate alınca çalışmamıza ışık tutacağı inancı ile yaptığımız görüşme sonuçları ve önerileri aşağıdaki gibidir:

“Üniversite ve meslek yüksekokulları tam olarak bize ulaşmıyor. Bazı sempozyumlara davet ediliyoruz ancak proje üretme konusunda işbirliği adına çok fazla bize ulaşabildiklerini söylemek zor. Sonuçta bu öğrenciler mezun olduklarında işe alacak olanlar biziz ve doğal olarak eğitim süreçlerinde de bizlerle işbirliği yapılması hem bizim açımızdan hem mezun olacak çocuklar açısından faydalı olacaktır diye düşünüyorum... Sadece okulda eğitim almak iyi bir eğitim almak bence yeterli değil çocuklar teorik bilginin

yanı sıra pratik bilgi niteliğinde her yaz döneminde staj yapmalı ve bu stajlar bizim firmalarımızla üniversite arasındaki işbirliği ile olmalı. Ayrıca staj sürelerinin de yetersiz olduğunu düşünüyorum. Biz biliyoruz birçok öğrenci kâğıt üstünde staj yapıyor ya da staj belgelerini bize getirip çalışmadan onaylayıp onaylamayacağımızı soruyorlar. Özellikle staj söz konusu olduğunda öğrenci ile değil de firmalar ile üniversiteler arasında bir ilişki geliştirilse daha iyi olur. Zorunlu stajlar öğrenci, firma ve üniversite üçlüsünün birlikte hareket ettiği, her aşamasını birlikte takip ettiği bir yapı kazanırsa öğrencilerin teorik bilginin yanı sıra tecrübe ile gelişecek pratik bilgiye de kavuşacaklarını düşünüyorum. Bence bu sayede mezun olduklarında işe alım süreçleri de daha kolay olacaktır... Bizim firmamız alanında teorik bilgiyi almış ancak daha çok sahada deneyim sahibi olmuş, işi bilen, işten anlayan ara elemanlara ihtiyaç duymakta. Bu nedenle meslek yüksekokulları eğitimlerini programlarken öğrencilerin pratik bilgi edinecekleri müfredatlar geliştirirse istihdam sorununda büyük yol kat edileceğini düşünüyorum. Biz bu şekilde yetişmiş elemanları istihdam etmeye hazırız. Hatta eğitimleri sırasında okullarla işbirliğine de hazırız. Uygulama için bizlere gelecek öğrencilere kapımız açık ve daha sonra biz de edinecekleri deneyimle de onları daha kolay istihdam edebiliriz. Hatta her dönem farklı firmalarda deneyim elde edip sektörün inceliklerini öğrenmeleri de söz konusu olabilir. Örneğin eğitimini aldıkları işin firma düzeyinde stajını ayrı, kamu düzeyinde stajını ayrı, okul içinde uygulamasını ayrı ayrı yaparak çok nitelikli ara elemanlar yetişeceğini düşünmekteyim. Çünkü ticaret tek boyutlu değil değişik alanlarda deneyimler de ister ve biz bu şekilde yetişmiş ara elemanlara çok ihtiyaç duymaktayız... Öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirecekleri özellikle eğitimlerini aldıkları alanlarla ilgili sanayi kollarına ya da iş yerlerine yönlendirilmelerini sağlamak lazım. Bedava da değil işverenlerle anlaşarak ücret karşılığı çalışmaya başlatmak lazım. Bu çocukları okurken üretime dahil etmek lazım. Bence sanayi ile işbirliği böyle olur. Yoksa biz sadece hocalarla oturup konuşarak bu projeleri hayata sokamayız. Bizim muhatabımız öğrenci olmalı. Öğrenci komisyonları projelere taraf olmalı. Bizi kariyer günlerine davet ediyorlar koskoca salonda 20 tane öğrenci anca vardı. Benim içim acıdı öğrenci ile bizi buluşturmak kaynaştırmak lazım diye düşünüyorum. Bence

bunun yolu da projelere bir fiil taraf olarak öğrencileri almaktan geçiyor. Sivil toplum örgütleri, sanayi temsilcileri, işverenler, üniversiteden hocalar biz bir araya geliyoruz projeler konuşup yönetim kurullarında onaylıyoruz ama hayata geçemiyor yarım kalıyor çünkü sacayağının biri yani öğrenci kanadı eksik. Öğrencilerin bu projelerde doğrudan temsil edilmesi gerekiyor aksi halde bu projelerin verimli olması sonuç alınması mümkün değil”

1998 yılında Limited şirket olarak kurulan ve halen beyaz eşya ve mobilya ticaretinde faaliyet gösteren ve yaklaşık 40 kişi istihdam eden bir firmamızın yetkisinin ÜSİ projeleriyle istihdam yaratmaya yönelik görüş ve önerileri ise aşağıda sunulmuştur:

“ Meslek yüksekokulu öğrencileri 2 yıl eğitim alıyorlar bu iki yıllık eğitim mutlaka daha fazla staj zamanı ile değerlendirilmeli. Ara eleman yetiştireceksek piyasa deneyimi çok olan işgücü yetiştirmek gerekir. Bu nedenle staj sürelerinin de 40 ya da 60 gün olması bence az. Yapacağı işi öğrenme fırsatı verecek bir çalışmanın daha uzun süreli ve istikrarlı tekrarları olması gerektiğini düşünüyorum... Gerçekten stajını doğru yapan çalıştığını bildiğimiz öğrencileri bizlerde istihdam etmek istiyoruz. Geçtiğimiz yıllarda staj için Konyalı bir öğrenci bize başvurdu. Staja başladı çok başarılı bir staj dönemi geçirdi. Staj bitince odama çağırdım ve askerliğini yap gel hemen işe başla dedim. Kartımı verdim ne zaman iş ararsan beni ara dedim. Askere gitti geldi iş bulamamış beni aradı hemen çağırdım ve şu an bizle çalışıyor ve terfi etti. Sözün kısası staj döneminde verimli olan öğrenciler ya çalıştıkları işyerinde ya da piyasa da başka işyerlerinde daha kolay iş buluyorlar. Doğrusu da bu zaten bize sadece kitaplarda yazanları bilen değil saha da iş yapmayı da bilen personel gerekli... Bence şu anda verilen eğitimde de çok eksik var. Hocalar, okul gerekli bilgiyi veriyordur eminim ama öğrencilerin alamadıklarını düşünüyorum. Öğrencilerin gelecek beklentileri belirsiz. Öğrencilerin neden üniversiteye geldikleri, çalışma hayatına girdiklerinde okulda aldıkları eğitimin ve stajların ne kadar faydalı olacağı onlara anlatılmalı. Belki müfredatlar belirlenirken piyasadan temsilcilere de danışılabilir... Okulda verilebilecek eğitimi hocalarımızın verdiğini düşünüyorum. Öğrencileri de motive edebilecek uygulamalar

denetim ile birlikte getirilirse (örneğin kontrollü stajlar ve ücretli stajlar gibi) ve sahada da biz firmalar bu öğrencilerin eğitilmesine katkı sağlarsa ülkemiz için gerekli ve donanımlı ara elemanların yetişeceğini düşünüyorum. Bu hem bireysel hem de ülke ekonomisine katkı sağlayacak bir düzeyde başarı getirecektir. Bu anlamda sanayi üniversite işbirliğine olumlu bakıyorum. Ancak, bu işbirliği gerçekçi olmalı. Tarafların projelerde etkin olduğu, tarafların gereksinimlerini karşılayan ve kâğıt üzerinde kalmayan projeler üretilmeli... Meslek yüksekokullarında okuyan öğrencilerin bizlere ulaşması için bireysel çabaların dışında üniversite ile bizim iletişim kurmamız daha doğru geliyor. Öğrenciler bizlere kurumsal bir bağ üzerinden ulaşırsa gerçek olmayan stajların önüne de geçilir. Tek elden takip edilen staj uygulamaları, üniversitelerin bizlere ulaşarak oluşturacağı istihdam imkânları ile daha çok öğrenciyi kazanmış ve sektöre hazırlamış oluruz. Sadece mezun etmek ile değil istihdamına da katılımcı olacak üniversitelere ihtiyacımız var. Bu bakış açısıyla oluşturulacak tüm projelere açığız."

İlimizde yaş sebze ve meyve ihracatı yapan firma bünyesinde 2 fabrikası olan yaklaşık 250 kişiyi istihdam eden firma yetkilimizin ÜSİ açısından görüş, öneri ve meslek yüksek okulu öğrencilerinden beklentileri aşağıda sunulmuştur:

"Üniversiteler, firmalar, sivil toplum örgütleri ve öğrenciler bir potada buluşmalı. Lokomotif olarak da üniversiteler ve firmalar ön ayak olmalı. Firmaların olmadığı yerde çözüm olamaz. Üniversitelerin olmadığı yerde de biz olamayız olsak da büyüyemeyiz. Bu nedenle üniversite sanayi işbirliği içinde beraberce projeler üretip gençlerimizi daha ileriye taşıyacak ve bu sayede hep birlikte büyüüp kalkınacak bir ekonomiye ihtiyacımız var. Hepimiz taşın altına elimizi sokmalı ve verimli işbirlikleri üretmeliyiz... Özellikle 2 yıllık önlisans öğrencilerine çok ihtiyacımız var. Onlar bizim için üretimin lokomotifleri. Bu nedenle ara elman olarak da ifade edebileceğimiz önlisans mezunlarına piyasa da çok talep var. Yeter ki bizlere uygun eğitim alarak gelsinler. Elbette eksiklikler olacaktır onarı da biz öğretiriz ve kısa sürede işe adapte olup başarılı birer personel olurlar. Burada sanırım bizler yani firmalar ile üniversite de eğitim verenler bir araya gelerek verilecek eğitimi belirlerlerse piyasa gereksinimlerine uygun öğrenciler mezun edebilir ve onların istihdam fırsatlarını

çoğaltabiliriz. Biraz da çocuklarımızda azim olmalı, istek olmalı bunu da sağlarsak sorun çözülebilir diye düşünüyorum... Meslek yüksekokulu eğitiminde özellikle stajlar çok önemsenmeli, süreleri uzatılmalı ve işverenlerle üniversite arasında kurulacak ilişki ile denetim çok sıkı olmalı. Okulda öğrenecekleri okulda öğretilmeli ama bazı bilgiler sadece saha da öğrenilir bunun içinde stajlar bu bilgileri edinmeleri için kullanılmalı ve deneyimli öğrenciler mezun edilmeli... Ayrıca, kariyer konusunda da okula başladıkları andan itibaren sanayi ve üniversite işbirliği içinde onları yönlendirmek onlara destek olmak gerekiyor. Onlarda ne yapmaları gerektiğini çok bilmiyor onlara hayatı anlatacak, girişimci ruhlarını ateşleyecek eğitimler de verilmeli. Yılda en az bir kere bizleri öğrencilerle bir araya getirecek projeler olmalı. Bizlerle onları konuşturmak, onlara değer verdiğimizizi bilmelerini sağlamak ve kendilerini değerli hissetmelerini sağlamak doğru olur diye düşünüyorum. Bizlerin hayat hikayelerini dinlemek bile onlara vizyon katabilir.”

Dış ticaret alanında 2001 yılından bu yana faaliyet gösteren yaklaşık 70 kişi istihdam eden firma yetkisinin meslek yüksekokullarından mezun olan personele talebini etkileyen unsurlara ilişkin görüş ve önerileri ise şöyledir:

“İşe alım sürecinde bizim firmamız için öncelik eğitimidir daha sonra alanında tecrübe ve özellikle referans mektupları bizim için öncelikli gelir. Ancak işe alacağım personelde aradığım özellikler arasında kişilik özellikleri de vardır. Çalışacak personelin kişiliğini de çok çabuk tahlil edemeyebiliriz bunun içinde bu kişileri staja alıp daha sonra kadroya geçirmeyi tercih ederim. Staj süresince tanır olumlu yanıt alırsam istihdam ederim. Bu nedenle meslek yüksekokullarından bize stajla gelen öğrencilerden kriterlerimize uyanları kesinlikle istihdam etmeyi düşünürüm. Çünkü özellikle ara eleman sıkıntımız var ve bu sıkıntı bu yolla istediğimiz gibi personellerle çözülmüş olur... Meslek Yüksekokulundan bize staja gelen öğrencilerin staj süreleri onlar hakkında karar vermemiz için çok kısa. 1 ay gibi bir süre için bize staj başvurusu yapıyorlar bu zaman içinde işe, kuruma, çalışma ortamına bile anca alışıyorlar tam işle ilgili verimli öğrenme başlıyor onların staj süreleri bitiyor. Stajlar ücretsiz olduğu için de kimse staja devam etmiyor. Bu kısa süreli stajyerleri ne

biz almak istiyoruz ne de bu stajlar onlar için faydalı oluyor... İşletmemizde de son iki yıldır İŞKUR'un İşbaşı Eğitim dediğimiz bir programı var ve biz bu program kapsamında personel alıyoruz. Bu personelleri 6 aylık süre içerisinde deniyoruz, bu süre boyunca sigortaları ve cep harçlıkları İŞKUR tarafından karşılanıyor, eğer aradığımız vasıflara sahipse sözleşmeli olarak bir 6 ay daha istihdam ediyoruz ve daha sonra memnuniyetimiz devam ederse kalıcı personel olarak istihdamına devam ediyoruz. Aynı mantıkla Meslek Yüksekokulunda eğitim alan öğrencilerde son yıllarında bize gelse benzer bir programla onları hem deneme hem de eğitime olanağımız olsa biz bu çocukları da istihdam ederiz... Alanıyla ilgili eğitim gördüğünü ifade eden gençler bize geliyor. Örneğin Dış Ticaret Programı mezunu bir genç ama yabancı dili yok. Böyle olunca doğal olarak onu istihdam edemiyoruz dış ticaret denince mutlak suretle yabancı dil olması gerekir. Bu öğrencilere eğitimleri boyunca mesleklerini yaparken kullanacakları bilgiler daha yoğun verilmeli hatta bu konuda yeterli olmayanlar mezun edilmemeli. Piyasada birçok meslek yüksekokulu mezunu var ama işini iyi öğrenmiş, yabancı dili olan piyasada ihtiyaç duyacağı deneyimlere sahip mezunlar çok az... Şimdiki gençler iş beğenmiyorlar. Bu sorununda çözümü bulunmalı. İş var işsiz var ama çalışacak adam yok. İş beğenmemezlik var herkes masa başı iş istiyor. Gençlerimizi eğitimini aldıkları alanla ilgili çalışma konusunda motive etmeliyiz. Ücretlerin düşük olması da bu konuda etkili olabilir bu konuda devlet firmalara destek olacak biçimde sistemi fonlar ise gençleri istihdam etmemiz daha kolay olabilir. Ayrıca, gençlere geleceğe yönelik inanç aşılmalı ve çalışma şevki getirmeliyiz. ÜSİ projelerinde bunlara da yer verilmeli."

ÜSİ kapsamında Meslek Yüksekokullarında yetişmiş bireylere olan talebin ve beklentilerin değerlendirildiği bu çalışmada görüşme yaptığımız bir diğer firma ise yaklaşık 30 yıldır baba mesleği olarak işe başlamış, imalat sektöründe ve pazarlama alanında faaliyet gösteren bir firmadır. Bu firma Muğla ili genelinde ilçeleriyle birlikte farklı özelliklerde ve iş alanlarında yaklaşık 400 kişi istihdam etmektedir. Firmanın görüş ve önerileri aşağıda sunulmuştur:

"Muğla'daki Meslek yüksekokulları ve programları hakkında çok fazla bilgim yok. Verilen eğitim konusunda da çok fazla bilgim yok. Bu bölümlerde eğitim gören öğrencilerin

profillerine ilişkin detaylı bilgi edinmek isterdim. Bizim meslek odamızın TOBB'a bağlı bünyesinde Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri (UMEM) projesi var. Bu proje kapsamında işverenlerden işgücü talebini alıyorsun diğer taraftan da meslek liselerinde okuyan ya da mezun iş arayan kişileri ihtiyaç doğrultusunda mesleki bilgi ile yetiştiriyorsun daha sonra da ihtiyacı olan firmalar yönlendiriyorsun. Bu projede çok etkin bir proje ve biz firmamız olarak bu projeye de katılımcıyız. Benzer bir şekilde de ÜSİ projeleri olursa biz bunlara da katılır ve istihdam edilecek personeli bu kanalla tercih edebiliriz. Somut, verimli ve işleyen bir sistemi olan projelerle ÜSİ destekleyecek firmalardan biriyiz. Çünkü bizim Meslek Yüksekokullarında eğitim alan öğrencilere yani ara elamanlara ihtiyacımız büyük... Meslek yüksekokullarında verilen eğitimler aslında iyi ama eksikleri piyasada elzem olanlar. Bu eksiklikler giderilirse ki bunun yolu piyasa temsilcileri ile karşılıklı fikir alış verişinden geçer bu gençleri daha iyi yetiştirmiş oluruz ve daha kolay istihdam ederiz. Özellikle uygulamaya yönelik becerilerini arttıracak dersler ya da stajlarla eğitimleri desteklenirse amaca ulaşılmış olabilir... ÜSİ projeleri sanırım sanayisi gelişmiş illerde daha iyi işliyor. Muğla'da bunun işlenmesini yaygınlaştırmak için Muğla ekonomisinin ve firmaların özelliklerini iyi tahlil edip hem piyasa hem firma hem de üniversite gereksinimlerinin ortak paydaları birleştirilmeli. Meslek odaları vasıtası ile firmalara ulaşılsa bu konuda üniversiteler öğrenciler ve firmalar arasında köprü kursa hem istihdam edeceğimiz personeli yetiştirme hem de daha verimli bir işgücüne kavuşma fırsatı bulabiliriz... ÜSİ'de kamu otoritelerine düşen sorumluluk projelere fon sağlamak olmalıdır. Sivil toplum kuruluşlarına ise köprü olma görevi düşer ve firmalara düşen görev ise kapılarını Meslek Yüksekokullarına ve öğrencilerine açmaktır. Firmaların ÜSİ konusunda farkındalıklarını arttıracak çabalara da bence ihtiyaç var. Bu konuda bizleri bilinçlendirmek projeleri desteklememiz için gerekli. Gençlerimiz de daha idealist olmalı ve çalışmayı sevmeli. Bunun içinde okullarda gençlerimize mesleki eğitimin yanı sıra özgüvenlerini arttırıcı, kişiliklerini güçlendirici, algılarını açıcı dersler de verilmeli. Bunlar sağlanırsa ÜSİ projeleri işe yarayabilir."

Muğla'da turizm sektöründe konaklama işletmesi ve restaurant işletmeciliği yapan yaklaşık 150 kişi istihdam eden bir firmamızın ÜSİ'ne yönelik fikirleri, Meslek yüksekokulu öğrencilerine olan talepleri ve istihdam edeceği personellere ilişkin beklentileri ve önerileri aşağıdaki gibidir:

"Firmamızda işe alım sürecinde öncelikle aradığımız özellik kesinlikle tecrübedir. Hizmet sektöründe faaliyet gösterdiğimiz ve müşterilerin memnuniyetlerinin yüksek olması gereken bir alanda iş yaptığımız için işi bilen kalifiye personel her zaman tercihimiz olur. Tecrübeyi benim işletmemede değil başka alanlarda edinmiş personeli tercih etmemiz gerekiyor çünkü eleman yetiştirmenin maliyeti çok yüksek. Bu nedenle piyasa tecrübesi olan, yetişmiş ara elemanlar her zaman ilk tercihimiz oluyor. Tecrübenin ardından gerekli donanımına sahip olması yani eğitim almış olması şartını ararız... Meslek yüksekokullarında özellikle bizim sektörümüzde çalışacak turizm ve otel işletmeciliği gibi bölümler olduğunu biliyorum. Bu bölümlerden sık sık bize staj için başvurular oluyor. Elimizden geldiğince bu öğrencilere yardımcı olmaya çalışıyoruz ama staj süreleri çok kısa ve sezon ortasında bizden ayrıldıkları için çok fazla stajyer almak işimize gelmiyor... Bazen de meslek yüksekokullarından gelen öğrencilerin donanımlarını eksik bulabiliyoruz. Örneğin yabancı dil eksiklikleri çok oluyor. Bu eksikliklerini tamamlarlarsa bizim daha fazla talep edeceğimiz personel adayı olabilirler... Staj ve uygulama süreçlerinin daha yoğun olması ve bu öğrencilerin pratik becerilerinin de gelişmesi gerektiği kanısındayım. Çünkü bizim tecrübeli personel ihtiyacımız gerçekten çok fazla oluyor... ÜSİ olması gereken ve geliştirilmesi gereken bir proje. Piyasadaki var olan ÜSİ projeleri hakkında çok bilgin yok ama varsa bile bize ulaşmadığına göre sanırım bu çalışmalar yeterli değil. Üniversite, meslek kuruluşları, dernekler ve firmalar bir araya gelerek daha yaygın ve verimli ÜSİ projeleri üretilebilir. Bu projeler istihdam edilecek personelin yetiştirilmesi ve pratik elde etmesi için olursa şayet bu bizler için de kazançlı bir adım olacağından destek vermeyi düşünürüz. Taşın altına elimizi sokarız ama bunun gerçekçi projeler olması şart... Öğrenciler okul devam ederken haftanın 2-3 günü alanlarıyla ilgili bazı işletmelerde staj yaparlar ve uygulama bilgileri artarsa meslek yüksekokulundan mezun olan öğrencilerimize talebimiz daha çok olur."

7. SONUÇ

Günümüz piyasa şartlarında meslek yüksekokullarında eğitim ve öğretimin içeriği teknolojik yeniliklerin takip edildiği, teknolojik gelişimlere katkı sağlayacak yatırımların yapıldığı, teorik bilgilerin pratik alanlara yansıtılabildiği, piyasada uygulama imkânlarının oluşturulduğu, istediği özelliklerde yetişmiş eleman arayan firmalar ile iş arayan bireyler arasında köprü kuracak projelerin var olduğu bir işbirliğini zorunlu kılmaktadır.

İş çevrelerinin, kamu kuruluşlarının ve firmaların ihtiyaç duydukları ara elaman gücü yetiştirmek amacıyla faaliyet gösteren Meslek Yüksekokulları günümüzde yetiştirdiği işgücünü daha nitelikli ve piyasa taleplerine uygun yetiştirme hedefini de taşımaktadır. Meslek yüksekokullarından mezun olan işgücünün belki de yaşadığı en büyük sorun sanayi-piyasa ve okul eğitimi arasında uyum eksikliklerinin olmasıdır. Uygulama ve teori arasındaki eksiklikleri gidermeye yönelik, iş çevrelerinin ihtiyaç duyduğu ve talep ettiği nitelikli ara elamanları yetiştirmenin temeli planlı uygulanacak üniversite sanayi işbirliği politikalarına dayanmaktadır.

Üniversite sanayi işbirliği ile meslek yüksekokullarından mezun gençlerimize talebi arttırmak, gerçekçi ve verimli bir istihdam olanağı sağlanmak isteniyorsa bunun temel özellikleri; teorik eğitim ile pratik eğitim arasında uyumun sağlanması, mesleklerine yönelik motivasyonun gençlere aşılması, uygulamaya ve toplumsal refaha dayalı problemlerin belirlenmesi, çözüm yollarının paydaşlarla iletişim içinde aranması, özellikle staj uygulamaları ve denetim mekanizmalarının tam işlemesi ve tüm bunların ÜSİ projeleriyle desteklenmesi şeklinde sıralanabilir.

KAYNAKÇA

ACAR, D. ve TUĞAY, O. (2007) "Üniversite Sanayi İşbirliği Bağlamında Meslek Yüksekokulu (MYO) Öğrencilerinin KOBİ'lerde Staj Olanakları: Burdur'da Bir

- Araştırma", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. C.12. 1.1-12.
- BAL, V. ve AKÇI, Y. (2013) "Rekabetçilikte, Sanayicilerin Teknolojik Yenilenmeye İlişkin Görüşlerinin Üniversite-Sanayi İşbirliği Çerçevesinde İncelenmesi", Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi (International Journal of Alanya Faculty of Business). C:5. S:2.
- BAŞARAN, F.Ü. ve Kurban M. (2006) "Mühendislik Eğitiminde Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Önemi ve Ar-Ge Bilincinin Geliştirilmesi", Elektrik, Elektronik, Bilgisayar Mühendislikleri Eğitimi 3. Ulusal Sempozyumu. Kasım.
- BJERREGAARD, T. (2009) "Universities-industry collaboration strategies: a micro-level Perspective", European Journal of Innovation Management. 12(2).
- ÇATALBAŞ, N. (2007) "Üniversite-Yerel Ekonomi İlişkinde Kutuplaşma Teorisi İyi Bir Model Olabilir mi?", Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi. Yerel Ekonomiler Özel Sayısı. Mayıs.
- DURA, C. (1994) "Üniversite-Sanayi İşbirliği Üzerine Bir Deneme", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi. C.49. S.3-4.
- ETZKOWITZ, H. (2003) "Research Groups as 'Quasi-Firms': The Invention of the Entrepreneurial University", Research Policy. 32. USA
- GERTNER, D., JOANNE R. ve CHARLES, D. (2011) "University-Industry Coolaboration: A CoPs Approach to KTPs". Journal of Knowledge Management, 15(4).
- GÜRBÜZ, E ve UÇURUM, E.T. (2012) "Üniversite Sanayi İşbirliğinin Geliştirilmesinde Ortak Araştırma Merkezi'nin Kurulmasına İlişkin Model Önerisi", Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi. Cilt: 5. Sayı: 2.
- GÜROL, M. (1993) "Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Çağdaş Uygulama Biçimleri ve Teknopark Modeli", Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi.
- GÜROL, M. (1997) "Okul Sanayi İşbirliği". Pegem Yayınları. Ankara.

- İÇLİ, G.E. (2007) "İşletmelerin Meslek Yüksekokulu Mezunları İle İlgili Görüşleri ve Beklentileri (Lüleburgaz İlçe Sınırlarında Faaliyet Gösteren İşletmeler Üzerine Bir Araştırma)", Ege Üniversitesi IV. Ulusal Meslek Yüksekokulu Sempozyumu. İzmir.
- KARACAN, S. ve KARACAN, E. (2004) "Meslek Yüksekokullarında (MYO) Yapılan Staj Uygulamalarına İlişkin Bir Araştırma: Kalite ve Verimlilik İçin İş Yerleri – MYO İşbirliğinin Gereği", Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. (8/2).
- KİPER, M. (2010) "Dünyada ve Türkiye’de Üniversite-Sanayi İşbirliği", Bu Kapsamda Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri Programı (ÜSAMP). 1. Baskı. Mayıs.
- KOÇ, K. ve MENTE, A. (2007) "İnovasyon Kavramı ve Üniversite-Sanayi-Devlet İşbirliğinde Üçlü Sarmal Modeli", <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/kkahm.pdf>. (Erişim tarihi: 06/08/2014)
- KÜÇÜKÇİRKİN, M. (1990) "Üniversite-Sanayi İşbirliği", TOBB Yayını. No: 158; AR-GE 68.
- ODABAŞI, A.Y., HELVACIOĞU, İ.H., HELVACIOĞLU, Ş. ve İNSEL, M. (2010) "Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Yeni Bir Model". Gemi ve Deniz Teknolojisi Dergisi. sayı: 183.
- ÖKTEM, Ş. ve ŞAHİN, F.İ. (2011) "Sektör ve Meslek Yüksekokulu Beklentilerine Bir Örnek: Başkent Üniversitesi Kazan Meslek Yüksekokulu’nda Açılması Hedeflenen Programlara İlişkin Bir Çalışma", 2. Uluslararası, 6. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sempozyumu, 25-27 Mayıs
- SEVİM, Ş ve KARAMETE, F. (2003) "Meslek Yüksekokullarında Üniversite-Sanayi İşbirliği, Yöresel Kalkınmaya Etkisi ve Yerel Bazda Uygulama Örneği". Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Y.5. S.8.
- YILDIRIM, M. ve GÜVEN, M. (2008) "Üniversite Sanayi İşbirliğinde Öğrenciler İçin Staj ve Uzmanlaşma Süreçlerinin Önemi", Üniversite-Sanayi İşbirliği Ulusal Kongresi. 26-27 Haziran.